

Engelli Genç Kadınlar ve Sivil Katılım

Bahar Yavuz

Engelli Genç Kadınlar ve Sivil Katılım

Hazırlayan: Bahar Yavuz

Engelli Kadın Derneği

Grafik tasarım: GÜngör Genç

Görsel betimlemeleri: Ennur Gizem Kök

Engelli Kadın Derneği (ENG-KAD) bir grup engelli kadın tarafından 2011 yılında kuruldu. Kuruluş nedeni hem engellilik hem de kadın hareketinde kendilerinin temsil edilmediklerini farketmiş olmalarıdır. ENG-KAD 2011 yılından beri engelli kadınların dayanışarak beraber güçlenmesini hedefliyor. Bu kapsamda, engelli kadınların hak temelli güçlenmesine, kadın kuruluşlarının engellilik bakışına, medyadaki dilin değiştirilmesine, BM birimlerinin ve sözleşme komitelerinin Türkiye'deki engelli kadınların durumunu, farketmesine, bağımsız yaşam hakkının daha iyi anlaşılmasına katkı sunan çalışmalar, raporlar hazırlıyor.

Bahar Yavuz, 2017 Yılında Boğaziçi Üniversitesi psikoloji bölümünden mezun oldu. Üniversiteye başladığı ilk yıllardan itibaren engellilik alanında hak temelli çalışan sivil toplum kuruluşlarında aktif görev aldı. EGED'in kurucu ve yönetim kurulu üyesi oldu, Engelsiz Erişim Derneği'nin proje ve etkinlik gruplarında aktif olarak yer aldı, bir dönem EEEH Dergi yazar ekibindeydi. 2015 Yılından itibaren ENG-KAD proje ve etkinliklerinin bir parçası olmaya gayret göstermek. Şu anda Engelli Kadın Derneği proje koordinatörlüğünü yürütmekte ve Bilgi Üniversitesi'nde travma ve Afet Çalışmaları Ruh Sağlığı programında "engelli bireylerde travma sonrası büyüme ve ilişkili faktörler" başlıklı tezini tamamlamaya çalışmaktadır.

Başlarken

Merhaba

Bu broşür kendisi de engelli olan kör bir genç tarafından kaleme alınmıştır. Doğumumuzdan itibaren herkesle aynı şartlarda yaşayabilmek, eğitim, sağlık gibi temel haklarımıza herkesle erişebilmek için kimimiz yakınlarıyla kimimiz ise tek başına mücadele etmek durumunda kaldık. Üstelik çok temel ve basit birtakım ihtiyaçlarımıza ve hizmetlere ulaşmak için dahi herkesten daha fazla çabalamamız gerekti. Doğru kapının neresi olduğunu her zaman bilemedik, öğrenmek için engelli olmayan herhangi birinden daha fazla çabalamamız da gerekmemesine rağmen üstelik.

Dönemsel olarak acil olan konuları daha önce o süreçleri yaşayanlardan ya da birtakım söylentilerden edindiğimiz bilgilerle çözmeye çalıştık. Buna rağmen bizi doğru bilgi kanallarına ulaştırmakla yükümlü olanlar “gelmiyorlar, istemiyorlar ki. Biz ne yapalım.” Gibi söylemlerin arkasına sığındılar. Bugünkü duruma baktığımızda ise halen pek bir şeyin değişmediğini görebiliyoruz.

İşte bir şeylerin artık değişmesi gerektiğinin farkına varan biri olarak, “bizim için verilen kararlarda ve bize sunulan hizmetlerde bizim fikrimiz olmadan asla” diyerek bu dokümanı engelli genç kız kardeşlerimle paylaşmayı amaçladım. Edilgen olmayı artık kabul etmeyip sorun yaşadığımız alanların görünür olanlarını önceleyerek harekete geçmemizin ve dayanışmaya başlamamızın vakti geldi. Dilerim bu çabam yeni başlangıçlara ve hep beraber güçlenmemize bir adım olur.

Sevgi ve dayanışmayla,

Bahar Yavuz

İşimize Yarayacak Kavramlar

Sivil Katılım: Bir el içi geçmiş mor ve sarı çarkı tutmaktadır. Mor çark, sarı çarktan daha küçüktür. Mor çarkın üzerinde bir adet baston mor bir t-shirt mor bir çanta ve beyaz pantolon giymiş siyah toplu saçlı bir kadın bulunmaktadır. Gözünde de gözlük vardır. Mor çarkın üzerindeki bir diğer insan tekerlekli sandalyededir. Üzerinde mor bir kazak ve altında da pembe bir pantolon vardır ve elinde kitap tutmaktadır, saçları kahverengi ve omuzlarındadır. Yine mor çarkın üzerinde pembe hırka ve içinde beyaz takım giymiş siyah kısa saçlı kadın tekerlekli sandalyeyi tutmaktadır. Sarı çarkın üzerinde iki koyu gri üç açık gri renklerinde insan silüetleri bulunmaktadır ve bu silüetler mor çarkın üzerindeki üç kadını izlemektedir.

Sivil Katılım

Sivil katılım, bireylerin, sivil toplumun ve sivil toplum kuruluşlarının genel olarak kamu otoritelerinin karar alma süreçlerine katılımını ifade eder. Kadın, genç ve engellilerin, içinde yaşadıkları toplumu iyileştirmek için çalışmalarını bir sivil katılım, oy vermeyi, ortak eylemde bulunmayı, aktivizmi ve yaşanan toplumla etkileşimi içerir.

Ayrımcılık: Beyaz arka plan üzerinde mor bir çember içerisinde üç kadın bulunmaktadır. Bu kadınlardan üzerinde mor bir t-shirt ve altında pembe pantolon olanı bir eliyle baston diğer eliyle köpek tutmaktadır. Diğer kadının üzerinde sarı bir tişört ve altında mor bir pantolon bulunmaktadır ve yürürken kol değnekleri kullanmaktadır. Son olarak çember içerisinde bulunan tekerlekli sandalyede oturan kadının üzerinde beyaz t-shirt ve altında mor pantolon vardır. Bir el bu çemberin dışına onları sarı daire üzerinde bulunan altı silüetten çit çizerek ayırmaktadır.

Ayrımcılık

İnsanların din, dil, ırk, yaş, sınıf, düşünce, toplumsal cinsiyet, cinsiyet kimliği, engel durumu ve diğer meşru olmayan nedenlerle farklı muamele görmesi, benzer durumdaki herkesin sahip olduğu haklardan mahrum kalması, hizmetlere erişememesi ve ayrı tutulmasına ayrımcılık denir. Ayrımcılık belli şekillerde meydana gelebilir.

- Yapılan belirgin bir ayırım nedeniyle, bazı gruplara mensup kişilerin haklarından faydalanma imkanının başkalarına oranla daha sınırlı olması **doğrudan ayrımcılığa** yol açar. Doğrudan ayrımcılığa eğitim alınmak istenen bir alanda bazı kurumların engel durumunu bahane ederek ve "burası uygun değil" diyerek engellileri kabul etmemesi örnek gösterilebilir..
- Bir hukuk kuralı, politika veya uygulama tarafsızmış gibi sunulduğu, yani belirgin bir ayırım yapılmadığında, ancak belirli bir grubu veya grupları orantısız etkilediği zaman **dolaylı ayrımcılık** yapılmış demektir. Bunun için herkes için verildiği söylenen bir hizmete engellilerin erişememesi bir örnek olabilir.
- Çeşitli ayrımcılık biçimlerinin bir araya gelerek, belirli bir grubu veya grupları daha da dezavantajlı hale getirmesi ise kesişimsel ayrımcılıktır. Genç engelli kadınların hem engelliler, hem gençler hem de kadınlar için yapılan çalışmalara, tutulan istatistiklere, oluşturulan politikalara dahil edilmedikleri gibi her üç kimlikleri bakımından da farklı ayrımcılıklara maruz kalması bu duruma bir örnek teşkil eder.

Sağlamcılık: Sarı bir daire üzerinde tekerlekli sandalyede bulunan üzerinde mor üst olan açık kahverengi saçlı kadının elinde bilgisayar bulunmaktadır. Bir el kadın hakkında bir form bulunmaktadır ve formdaki üç sorudan ikisine çarpı atmıştır.

Sağlamcılık

Bedensel, zihinsel ya da ruhsal açıdan herhangi bir farklılığa sahip olan bireylerin yalnızca bu farklılıkları sebebiyle “tam” olmamaları gerekçesiyle maruz kaldıkları ayrı muameleye sağlamcılık denir. Sağlamcılık herkesin belli standartlarda, tam ve amaca göre işlevsel olması gerektiği önkabulüne sahiptir. Günümüzde mekanlar, uygulamalar, meslekler, her türlü ilişki ve farklı alanlardaki benzetmeye dayalı tanımlamalar genellikle sağlamcı bir bakışla kurgulanmaktadır. “Hasta adam”, “geri zekalı”, “Ruh hastası”, “embesil”, “kör nokta”, “tekerlekli sandalyeye bağımlı/mahkum”, “.. durumlara sağır olmak”, gibi kullanımlar sağlamcı söylemlerdir. Bununla beraber engelli kişinin hatalarını veya yanlışlarını diğerlerinkine göre daha çok büyütme, zaten gelemeyecek diye herhangi bir organizasyona dahil etmemek, engel durumunu daha çok bildiği düşüncesiyle başkası adına açıklamalarda bulunmak, engelli kişi ihtiyaçlarını dile getirdiğinde fazla reaksiyon verdiğini iddia etmek, engelli kişinin daha iyi olmak için çabalamadığını dile getirmek, kişinin çalışmalarından çok engel durumuna odaklanmak, engellilerin başkalarına bir yük olduğunu söylemek veya ima etmek, engellilerin her şeyi kendi başlarına yapması gerektiğini vurgulamak, görünmez engel durumlarının varlığını reddetmek, anlık sakatlık durumlarla süreğen sakatlık hallerini karşılaştırmak, engelli kişinin durumunu önemsiz göstererek kendi konforunu bozmamak şeklinde şekillenen tüm uygulamalar ve politikalar da sağlamcılığa örnektir.

Erişilebilirlik: Beyaz etek, mor üst giymiş ve mor çanta takmış, gözlüklü ve elinde baston bulunan kadın gri zemin üzerindeki sarı çizgide yürümektedir. Sarı çizginin devamındaki kapıyı bir el tutmaktadır ve kapının devamı sapsarı bir alana çıkmaktadır.

Erişilebilirlik

Sosyal ve ekonomik faaliyetlere, çevreye, kamusal ve özel alanlara, hizmetlere, üretilen içeriklere herkesin her ortam ve koşulda dahil olabilmesi için yapılan fiziksel, dijital, içeriksel düzenlemelerdir. Bu açıdan fiziksel, dijital ve faaliyet içeriklerinin erişilebilirliğine dair kimi standartlar belirlenmekte ve kullanılmaktadır. Erişilebilirlik yeni ve farklı ihtiyaçların gündeme gelmesiyle sık sık içeriği genişletilip geliştirilmesine ihtiyaç duyulan bir haktır.

Engelli Genç Kadınların Sivil Katılımı

Var olan talep, ihtiyaç ve projelerimizi iletebilmek, farklı mekanizmalara ve süreçlere dahil olabilmek için yukarıda paylaştığım kavramları da gözeterek neler yapabileceğimize ilişkin birtakım önerileri sıralamak istiyorum.

Birlik: Mor renkteki kadın sembolünün ortasında açık ve koyu tenli iki el ele tutuşmuştur.

- **Diğer engelli kadınlarla bir dayanışma çemberi oluşturmak:**

Bazı konularda yalnız olmadığımızı hissetmek ve destek almak harekete geçmek için bizi güçlendirir. Bu açıdan sorunlarımızı, bilgilerimizi ve deneyimlerimizi rahatça ve yargılanmadan paylaştığımız bir dayanışma çemberini oluşturmamız bizi daha güvenli hissettirecektir. Bu çemberde veya kendimizle kaldığımızda engelli bir genç kadın olarak talebinizi iletirken rahatsız olduğumuz durumları ve tutumları hatırlayıp bunun ayrımcılık, sağlamsızlık, erişilebilirlik gibi kavramların hangisiyle ilintili olduğunu, başka hangi faktörlerin bizi etkiliyor olduğunu düşünüp tartışabiliriz. Engelli Kadın Derneği içinde genç bir kadın olarak bulunduğum ve bu açıdan işe yarayabilecek bir ortam. Dayanışmak için bir mesaj kadar uzaktayız.

Toplantılara katılmak: Birbirine uzanan iki elin tuttuğu kâğıtlar bulunmaktadır. Kâğıtları tutan ellerden birisi mor bir üst giymiş ve diğeri kahverengi bir üst giymiştir.

- **Engelli topluluğu dışındaki faaliyet ve toplantılara katılmak:**

Bu hem engelli genç bir kadın olarak kendimizi başkalarına anlatmayı, hem başka insanların gündemindeki sorunlara aşına olmamızı hem de birlikte harekete geçmeyi sağlar. Katıldığımız bu gruplar ayrımcılık, sağlamsızlık, erişilebilirlik dahil bizim için önemli olan konularda bilgi sahibi olurlar.

Sivil katılımı ilgilenenlerin toplantılarına katılmak: Mor silüet bir el ve normal bir el, el sıkışmaktadır.

- **Sivil katılım üstüne çalışan kişilerin ve ağların farklı toplantı ve etkinliklerine katılmak:**

Güvendiğimiz ve beraber bir şeylerin değişmesi için çalıştığımız bir arkadaşımızla sivil katılım üstüne faaliyette bulunan herhangi bir topluluğun kapısını çalabiliriz. Yaptığımız okuma ve araştırmalarda sivil katılımı ilgili çalışan kişilerin özellikle engelli genç kadın olma kesişimselliği hakkında çok az şey bildiğini öğrendim. Haliyle bir şeyler yapmak isteseler dahi bilgisizlikten ve gündeme alamadıklarından harekete geçemiyorlar. Onlarla kuracağımız bu temas sivil katılımı dair güçlenmemize ve sivil katılımı ilgili çalışanların bizim için önemli konuların gündeme getirmesine katkı sağlayabilir.

Sosyal medyanın gücü: Bir adet akıllı telefon bulunmaktadır. Akıllı telefonun içinden mor bir megafon tutan bir el uzanmaktadır. Telefonun etrafında Facebook, Instagram, YouTube gibi sosyal medya uygulamalarının sembolleri uzanmaktadır.

• Sosyal medyanın gücü:

Özellikle pandemide, başta gençler olmak üzere farklı insanların sosyal medyada başlattıkları kampanyalar küçük ya da büyük değişimlere yol açtı. Bu açıdan aktif kişi ve kurumları takip etmek, ilgi duyduğumuz kampanyalara dahil olmak ve kendi konularımızın gündeme gelmesi için dayanışma kurduğumuz insanlarla yaygınlaştırmak bizim için iyi bir seçenek olabilir. Bu kampanyalar yeterince büyüdüğünde karar alıcılara bir şekilde ulaşma gücüne sahip olabiliyor.

Belediyelere ulaşmak: Kırmızı, turuncu, mor ve sarı puzzle parçalarına uzanan 4 farklı el bulunmaktadır. Mor puzzle parçası diğer parçalarla tam olarak eşleşmediği için mor bir el tarafından tutulmaktadır.

• Belediyelere herkes için erişilebilir olmadıklarını farketme ve dönüşüme motive etme:

Bu kitapçığı hazırlamadan önce belediyeler ve genç kadınlarla bir çalıştay düzenlemiştik. Sadece bu toplantıda değil, daha önceki çalışmalarda hem belediye çalışanlarının hem de engellilerin sıkça söylediği belediyelerin herkese açık olduğu vurgulanan faaliyet, mekanizma ve hizmetlerinin aslında herkese açık olsa da herkes için erişilebilir olmadığıydı. Her ne kadar gerekli yasal düzenlemeler olsa da bir süre daha erişilebilirliği tamamlayacaklar gibi görünmüyor. Bu açıdan belediyelere toplantı ve etkinliklerine dair soru sormak, 4982 sayılı kanun kapsamında bilgi edinme başvuruları yapmak, erişilebilirliğin sağlanması için var ettiğimiz sivil katılım ve dayanışma ağıyla belediyeleri sürekli dürtmek faydalı olabilir. Israrla erişilebilirliği talep etmenin, bizim için verilen kararlara dahil olma kanallarımızı açmak için çok temel bir araç olduğunu unutmamak gerekiyor.

Kurumlara katılım: Mor yuvarlak bir çerçeve içerisinde bir el küçük mor çarkı tutmaktadır ve küçük mor çarkın bitişiinde turuncu daha büyük bir çark bulunmaktadır. Ve tam ikisinin ortasında ikisinden de daha küçük kırmızı bir çark bulunmaktadır.

• Kent konseyi gibi mekanizmalara dahil olmaya çalışmak:

Bu seçenek sivil katılım için bir şey yapmak isteyen herkese önerilen bir yol. Kent konseylerine, engelli, gençlik vb. şehirde bulunan farklı meclislere girmek sivil katılımın önemli bir parçasını oluşturuyor. Bunlara dair haberdar olmak için belediyeye, bilgisi olabilecek sivil katılımıla ilgili şehrimizde çalışan kişi ve kurumlara ulaşmayı deneyebiliriz. Ayrımcı ve sağlamcı tutumlarla karşılaşmamız kaçınılmaz olsa bile, artık bu tutumlardan rahatsızlık duymakta yalnız olmadığımızı biliyoruz, bizim artık az ya da çok kişiden oluşan güçlü bir ağıımız var.

Gündem: Akıllı telefon tutan bir el işaret parmağıyla ekranda açık olan profili işaret etmektedir.

• Gündemi takip etmek:

Bu belki de ilk başta yapılacak şeylerden bir tanesi. Gündemin mütemadiyen değiştiği bir ülkede yaşıyoruz. Bizimle ilgili kararlar daha haberimiz olmadan çoktan verilmiş olabiliyor. Her ne kadar her zaman iyi hissettirmese de herhangi bir aksiyona geçmeden önce güncel durumu bilmekte yarar var. Tabii politikalar, yasal düzenlemeler, uygulamalar vb. ilişkin içerikler herkes için erişilebilir değil. Bu durumun sivil katılım kapsamında yürüttüğümüz ve yürütülen faaliyetlerde bilinir hale getirilmesi de hedeflerimizden biri olabilir.

Silüetler: Beyaz bir arka plan üzerinde mor bir çizim bulunmaktadır. Arka planda lila binalar bulunmaktadır. Bir adet elinde baston bulunan üzerinde mor tshirt ve altında beyaz etek bulunan gözlüklü bir kadın ve arkasında tekerlekli sandalyeli üzerinde mor kazak ve altında pembe pantolon bulunan elinde kitap tutan tekerlekli sandalye bulunmaktadır. Kadınların tam arkasında sarı dişli çark üzerinde beyaz bir insan silüeti bulunmaktadır.

Engelli Kadınlar Derneği: Mor bir kadın figürü kollarını açmış ve kollarının arkasından dalgalanmış iki çizgi bulunmaktadır. Çizgilerin hemen altında Engelli Kadın Derneği yazısı bulunmaktadır.

ENGELLİ KADIN DERNEĞİ

THE ASSOCIATION OF WOMEN WITH DISABILITIES

Adres: Atatürk Blv. No:105/515 Kızılay, Çankaya / Ankara

Telefon: +90 549 362 31 50

www.engellikadin.org.tr

www.facebook.com/engellikadin

www.twitter.com/eng_kad

www.instagram.com/engellikadindernegi